

Rozhodnutí k víře v poznání

Dodatečné písemné zpracování kázání Milana Horáka při ekumenické bohoslužbě v kostele sv. Salvátora, konané u příležitosti Dne Země 27. dubna 2004

Byl jeden bohatý člověk; oblékal se do purpuru a kmentu a den co den se oddával nádherným zábavám. Před jeho vraty ležel žebrák jménem Lazar, plný vředů, a toužil se nasytit aspoň tím, co padalo z boháčova stolu, ale jen psi, kteří se k němu sbíhali, olizovali jeho rány. I stalo se, že ten žebrák zemřel, a andělé jej odnesli do klína Abrahamova. Zemřel pak i ten boháč a byl pohřben. Když se ocitl v mukách v podsvětí a pozvedl zrak, spatřil zdálky Abrahama a v jeho klíně Lazara. I zvolal: „Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, aby ponořil špičku svého prstu do vody a zchládl můj jazyk, vždyť tento plamen mne tak souží!“ Tu pravil Abraham: „Dítě, vzpomeň si, že tobě se dostalo dobrého za tvého života, zatímco Lazarovi zlého. Proto tu nyní má útěchu, ty však soužení. Nadto se mezi námi a vámi nachází veliká propast, takže nikdo, kdo by chtěl přejít odsud k vám, nemůže, ani proniknout odtamtud k nám.“ Nato boháč řekl: „Tedy tě prosím, otče, abys jej poslal do domu mého otce, neboť mám pět bratrů, kterým by vydal svědectví, aby se i oni nedostali do tohoto mučivého místa.“ Abraham však pravil: „Mají Mojžíše a proroky; ať poslouchají je.“ Boháč řekl: „Ne, otče Abrahame. Ale kdyby k nim přišel někdo z mrtvých, změnili by své smýšlení.“ Nato mu Abraham pravil: „Neposlouchají-li Mojžíše a proroky, nedají se přesvědčit, ani kdyby někdo vstal z mrtvých.“

(Lukáš 16,19-31)

Bratři a sestry, milí přátelé!

Beznaděj nenávratně promarněné šance k nám promlouvá z příběhu o boháči a Lazarovi. Boháč po smrti konečně dochází k poznání, jak se měl chovat za svého života; na nápravu je ovšem pozdě. Boháč chce zachránit aspoň ty, kdo jsou mu blízcí, poslat jim naléhavou zprávu; dostane se mu ovšem odpovědi, že ani sebenaléhavější zpráva nepomůže - I i, kdo ještě žijí, mají přece dostatek zpráv k tomu, aby pochopili a správně se rozhodli. Co jim chybí, nejsou další zprávy, ale ochota zprávám uvěřit.

Právě postoj boháčových bratrů, neschopných přijmout varovná poselství, je to, co nás nejvíce plní beznadějí. Je to ovšem postoj, který sami dobře známe a ke kterému jako lidé máme obecně sklon. Člověk, který je varován před bližícím se nebezpečím, často odmítá varování uvěřit, zejména nebyl-li sám tímto nebezpečím dosud postižen. Zlehčuje zprávy, zpochybňuje argumenty, případné obavy chlácholí falešnou nadějí - kuřák ví o nebezpečnosti kouření, ale žije dál podle svého zvyku doufaje, že právě jemu se zdravotní následky vyhnou, člověk v oblasti postižené povodní má přesné zprávy o postupu velké vody, ale raději zůstává ve svém domě a doufá, že k němu záplava nedostoupá. Pochybnost o vážnosti situace a falešné naděje mohou ohroženému člověku vydržet až do chvíle, kdy jej nebezpečí uchvátí; pak už není možno pochybovat, avšak na jakoukoli nápravu je už pozdě.

Stejný postoj zažíváme i ve vztahu k tomu, jak se činnost člověka projevuje v okolním světě, v jeho životním prostředí, v přírodě, která ho obklopuje. Takřka denně slyšíme varovné zprávy o nebezpečných důsledcích lidského konání na přírodu, avšak často je bez přemýšlení zlehčujeme a zpochybňujeme. Ukájíme se falešnými nadějemi, že situace ještě není tak zlá, až do doby, kdy se nebezpečný vývoj projeví opravdu nezpochybnitelně - životní prostředí je zamoreno dosud povoleným jedem, ohrožený živočišný druh je s konečnou platností vyhuben, klima se proměnilo natolik, že samo naše přežití je v sázce. V tuto chvíli je už ovšem pozdě na změnu jednání - možno je už jen sklízet důsledky.

Cítíme, že tato nevíra nás ohrožuje. Cítíme, že ji musíme přemoci. Má-li se nám to však podařit, musíme si nejprve zodpovědět otázku, odkud se tato

nevíra bere. Co je jejím zdrojem? Proč vlastně my lidé tak neradi věříme varovným zprávám a pozorováním? Hlavním důvodem je náš přirozený sklon k nehybnosti, náš přirozený strach z cesty, naše přirozená setrvačnost, vlastní všem jsoucňům pozemského světa. Nepřijmout varování znamená nemuset měnit svou polohu - zevně ani vnitřně. Raději než k pohybu se rozhodujeme k setrvání, naší přirozenou volbou je ne-cesta.

Víme tedy, odkud pochází naše nevíra, chápeme, co je zač. Nyní se ovšem musíme ptát, co máme dělat, abychom ji přemohli. V příběhu o Lazarovi se poukazuje na Mojžíšův zákon a na poselství proroků, tedy Boží zjevení, podle něhož se lidé mají řídit. V případě našeho současného vztahu k přírodě však nemáme takové pokyny, nemáme zjevení, které by nás poučilo například v otázkách klimatických změn. Chybí nám víra, ale nemůžeme ji hledat v Písmu, nýbrž jediné v tom, co svými smysly a svým rozumem vnímáme a poznáváme. Musíme uvěřit svému poznání a poznáním posilovat svou víru - to znamená brát vážně to, k čemu dospíváme v úsilí o pravdivé pochopení světa, a učinit to základem i východiskem svého jednání. Samozřejmě, že přitom není vyloučena možnost omylu - tu nemůžeme s jistotou vyloučit nikdy - ale je to jediná možnost, jak nezůstat bezradně stát, jak se pohybovat dál, jak nezradit cestu.

Chápeme tedy, že pramenem naší nevíry je náš přirozený odpor k cestě, a víme též, že ji můžeme přemoci novou vírou v poznání. Jak ale máme k této víře dospět? Není to totiž ona nesdělitelná víra, o kterou bychom mohli prosit a která by nám byla shůry dána jako nenadálý dar. Je to víra, ke které se musíme sami rozhodnout, je to víra přímo plynoucí z našeho rozhodnutí vydat se na cestu. A toto rozhodnutí za nás nikdo jiný neučiní, ani nám v něm nikdo jiný nemůže zabránit. Je to rozhodnutí, které závisí jen na nás -

rozhodnutí mezi ne-cestou a cestou,

rozhodnutí mezi márnivou nehybností a Tím,

Jenž sám je cestou, která nás vede dál,

Tím, v Němž se poznáním stává síla víry, Tím, v Němž se silou víry stává poznání,

Amen.